

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

ИСПИТИВАЊЕ ПОУЗДАНОСТИ СВЕДОКА.

(СВРШЕТАК)

III.

Природно је да се у соби, по напред казаноме, може учинити само један део опита, код сведока потребних. Може се вид и слух опробати само за просторе затворене и за кратка одстојања. Ако је пак за тим стало, да се констатује шта је који од сведока у истини видео у шуми, у пољу, у планине, не би евентуално ништа друго остало, него уз припомоћ стручњака, који би знали за чим је стало и који би имали потребне рутине да учине опит, учинити опит баш на самом месту о коме се сведочи. Таки опити били би поучни и по правници, јер то и јесте зло, што махом правници, који на судским претресима раде као државни тужиоци, чланови суда или као браниоци, ни сами нису на чисто с тим шта се може а шта не може видети у извесним приликама и на местима необичнијим. За то су сви правници, који имају учешћа при претресима судским, принуђени да на веру приме што им сведок каже, јер су врло ретко кадри да по свом властитом знању и искуству контролишу исказе.

Опит, који се у соби чини, био би опити или посебни. Општим опитом констатовали би се појмови сведокови о простору и времену, просторна и времена одстојања и протезања. Сведок би имао да каже дужине, висине, ширине и дубине, имао би да покаже колико мисли да је дугачка извесна мера, на кратко: имао би да издржи један испит, који је већ предложен. Прва пропитивања односила би се на појмове његове о трајању времена. Можемо веома препоручити оно, што у том погледу предлаже Д-р Ханс Грос. С малим изузетком, сви људи, с којима се опит чини, казују колико траје једна минута. Наравно, не треба при том дати да сведок у мислима броји. Ако се говором спречи да броји, скоро без изузетка, већ после 30 до 40 секунда, сваки ће казати, да је минута протекла. Још је теже казати колико заиста трају пет минута. Питани ће, скоро без изузетка, грешити, али према томе за колико умањују или претерују, колико велику чине погрешку, а коју је опет лако контролисати секундним сатом, моћи ће се ипак лако констатовати степен подобности њихове да оцене време и вредност њихових појмова о времену. Важно је да се утврди и какво је сећање сведоково о одељцима времена који су протекли.

Ко је радио у редакцији каквих великих дневних новина, зна каквим је заблудам подложна публика у појмовима о „прошлости“. У редакцију улази један човек и вели: „Пре неки дан читао сам у вашим новинама случајно, јер их не држим, један чланак о неком новом проналазку, који ме интересује. Рад бих био да купим тај број новина, али не знам који је. Може ли ми редакција казати, кад је чланак публикован? Свака редакција има једну свеску, у коју се сваки број новина, како који изађе, одмах уноси. Свеска је броширана, а на крају четврти године веже се и укоричи, те бројеви једне четврти тако чине једну књигу. Редакција обично нема времена да претур бројеве из оне свеске, тражећи дотични чланак или белешку, него обично даје молиоцу свеску, покаже му сто и понуди столицу, па га остави, да сам истражује потребан му број. То траје пола сата и дуже, јер од десет случајева у девет је публикација чланка била бар 15 дана пре, кад молилац каже да је чланак изашао „пре неки дан“ или „пре неколико дана“. Кад каже да га је читао јуче или претјуче, онда је бар осам дана протекло од како је чланак изашао. У другом случају долази једна жена, која је у листу читала белешку о неком наслеђу милиона, па се тек сад, после неколико недеља, како она вели,

сетила, да и њу јако интересује ово наслеђе. Ако је уштите кад је, од прилике, чланак читала, па вам каже: биће већ три до четири недеље, можете одмах наредити редакцијском момку, да јој донесе укоричене свеске листа, које садрже бројеве од пола године. Толико је најмање од онда, када је жена читала чланак. Ванредно се људи варају о дужини времена, протеклога од кад су што интересно видели, чули, читали. Али код сведока, чија се казивања морају тицати прошлости, може бити од превелике важности констатовати, колико су велике погрешке, које они при том чине.

Има из прошлости интересних догађаја, које свако зна, јер је за њих свако чуо. Таки су н. пр. атентати на владоце или какве врло знатне личности, катастрофе у рудницама, на мору, сурвавање кућа, експлозије, страшне непогоде, важна убиства, самоубиства. Може се запитати:

Знате ли да је пре неког времена убијен тај и тај знатан човек или владалац? Колико има од тада?

Јесте ли слушали или читали што о великој поплави тој и тој? Када она беше? Колико има од тог доба?

После оваких пропитивања да би се дознали појмови сведокови о простору и времену, о подобности његовој да цени просторне и времене разлике, долазе опити с видом и слухом, о подобности његовој да види и чује.

Прво се проба снага очњег вида сведока, дајући му да гледа на разном одстојању и при разној светлости штампане ствари, рукописе и приказе у сликама. За тим се проба с вуненим концима да ли је за коју боју слеп и како разликује ниансе боја, помешане боје, јасне и тавне.

По том се проба висина вида сведокова! Сваки човек види до једне извесне висине, махом до 75 цм. високо изнад дужине тела његова, а то ће рећи да није навикнут да гледа и преко извесне висине.

На знанцима и сродницима својим можемо учинити врло поучну пробу с том висином вида. Обесићемо о зид у једној соби свога стана све слике и сатове наопако, тако да на глави стоје — а то је лако учинити. Пустимо, за тим, људе у собу, нека ту остану четврт или пола сата. Ту ћемо се уверити, да ће од десет људи може бити тек један приметити да слике и сатови висе наопако. Наравно, ови посетиоци не треба да су људи, који први пут улазе у ту собу, и у опште да нису овом приликом први пут гости у кући нашој. Иначе, пошто су људи радознали, да би се оријентовали, бацаће своје погледе на слике, јер из слика што у соби висе да се дознати укусе, вештина размештаја, шта више образованост онога који у тој соби станује.

Али за што не примећују људи да слике висе наопако? За то што слике висе изнад њихове висине вида. Људи, обично и по навици, не гледају тако високо. Ми смо шта више некако вештачки дресирани тако, да нас се не тиче шта има да се види „горе“ или шта се дешава тамо. Детету се једнако и брижљиво пуни глава тиме, да гледа само у пут којим иде, људски и пристојно да иде и да гледа куд стаје. Дете, које се интересује и за оно што „горе“ бива, грдимо што је зинуло, дигло главу као да звезде броји, карамо га, јер, гледајући тако високо, у опасности је да се саплете и падне на нос.

Варошанин и сељак никако не гледају подједнако високо. Варошанин скоро никад не гледа у небо ни да се упита какво ће бити време. Кад у јутру пође од куће, понесе са собом свој кишобран и отвара га ако је киша. Сељанин се далеко више интересује за време и за оне знаке из искуства, по којима се о времену може што у напред знати. Он гледа показују ли се облаци не само с видика његова, него има ли их и горе, у земљу, и сваког дана небројено пута погледа у небо. Мрпари,

ловци који јуре за дивљачи, сви они гледају у висину и, ако се сме тако рећи, имају већу висину вида од варошанина.

У соби опита оценити колико неко високо гледа могуће је тако, ако се у половини висине зида наместе слике, а по том слике и фигуре одмах испод плафона и на плафону самом, те да се види, да ли неко лице и до које висине гледа и примећује што се ту налази.

Важно је још у погледу вида констатовати, како неко лице види, какве појмове има о облицима како површина тако и тела. Ако имамо прилике да на разним лицима, била она наши први званци и рођаци или ма која друга лица, констатујемо шта она (нарочито ако су жене) разумеју кад за што год кажу да је „ћошкасто“, „рогљасто“, „округло“, „полуокругло“ и „ћошкасто-округло“ или у опште угласто, биће нам јасно, да код људи влада велика забуна о облицима (у математичком смислу) површина, фигура и тела. „Угласто“ тело може бити коцка, пространа пирамида, тетраедар, па и каква кугла. Неки људи и елипсоид, због затупљених му крајева, зову „угластим“ телом, а скоро увек каже питани то за показано му тело, ако је састављено из линија правих и кривих, из правих и сферичних равни, односно површина.

За испитивање подобности слуха сведокова могу се употребити апарати, који, по начину Вагнерова чекић-апарата, ударају и раде електричним окретањем или с ручалком, производећи гласове удараца, крклања или звона. Не могу се уцшштати у опис апарата, који замишљам, али знам, да се, с помоћу таког апарата, могу изводити слаби и јаки гласови. Таки апарати дају могућности да се опроба неко лице, да ли чује разне звуке који му у ухо долазе, да ли их разликује и да ли је извећано да може рећи откуд дозаци извештан глас, озго, оздо, с десна или с лева. Исто тако тиме се да дознати, да ли оно на десном или левом уху чује боље или горе.

У гдекојим случајима биће од важности у криминалистичком погледу, да ли сведок има развијено чуло мириса. Опити о тој подобности врло су лаки. Треба само неколико малих бочица с течностима врло јака мириса, води јако налик. Што је ређа течност, тим је слабијега мириса, а на тај начин можемо имати потпуну сколу мириса, и, дајући по том дотичноме лицу да примирине у бочице, можемо констатовати докле је он поуздан у тој сколи. Људи махом имају отупљено чуло мириса, те само јаке мирисе осете, а то долази отуд, што се чуло мириса, орган мириса врло мало узима у тај посао, због чега нерви мириса отупљују. Дама, која од свог детињства употребљава парфим и која је кроза све мене парфимске моде прошла, природно је да ће имати извећанији нос од сељанина, коме по вас дан иде у нос мирис коњушнице и гомиле њенога ђубрета, или од радника, коме је у носу непрекидно радионички мирис од уља, врела гвожђа и ситне прашинице, те баш никад и не већба свој нос. На том отупљењу чула мириса, *Ломброзо* оснива своје тврђење, да су у злочинаца чула отупела. Да је пак *Ломброзо* осем злочинаца испитивао мирис и честитих људи, нашао би, да далеко више људи, да људи у опште, а не само злочинци, имају мало развијено чуло мириса, а да нарочито сви они социјални слојеви и редови, из којих се рекрутују злочинци, врло мало или баш ни мало немају прилике да нос свој већбају и да нарочито развијају своју подобност мирисања.

После овог општег опита, могао би се, разуме се, учинити и нарочити опит, који би се односио на сам случај, о коме сведок даје свој исказ. (Упоредите што смо горе казали о познавању људи). Осем познања лица, могло би се још испитивати, колика је подобност сведока да познаје предмете, ствари. Проста проба да се већ онако *privatim* учинити. Ваља имати три ковчежића, подједнако велика, једне боје и облика, а само на дрвеном, или од чега другог, капку разних шара и украса. Нека су још сва четири рогља, горе на капку, ових ковчежића лако и мало окована, и то један ковчежић белом, други жутом, трећи црним оковом. Са та три ковчежића може се учинити маса експериментата с људима, чије подобности, да познаду предмете, треба испитати. Тиме ћемо се уверити, да људи махом врло брзо сагледају, све као у легу виде, а да не пазе никако на карактерне разлике, и да ће од десет пута осам пута погрешно казати при овим опитима, кад се упитају о оном што су видели и запазили.

Велике би вредности имали опити са сведоцима, овде у опште тек описани, ако би они обухватили и проширили се

на хиљаде лица; дали би са свим ново гледиште о томе, шта човек у опште може видети и чути, о томе, шта може казати. Само је врло тешко доћи до довољног броја људи ради тих испитивања. Дало би се почети с опитима, који би се пружали на хиљаде личности, најразличнијих положаја у животу и најразличнијег образовања, а то би било у *касарнама*. Свакојако, ту је та незгода, што ћемо пред собом имати људе само једне одређене старости и који су релативно здрави. Али бисмо у војницима имали људе из свих редова, свих ступњева образовања, свију занимања и може бити било би баш од вредности знати како стоје умне и чулне подобности људи у извесном добу живота. Могло би се испитивање проширити за тим на школе, академије, болнице, азиле, казнене заводе ит.д., па ни с тим не би било доста, јер би у броју испитиваних мало био заступљен тако звани образован човек.

Према покушајима, које сам сам чинио, а према посматрањима која су годинама трајала, држим да имам и права, да кажем, да би резултат трко широког испитивања, резултат таког испитивања многих хиљада људи, био баш постидан за све човечанство. Ови опити несумњиво дали би као резултат, да највећи и прегрдан део људи, рођен на свет са здравим чулима, за то што их није већбао, није кадар коректно ни да види ни да чује и услед тога ни да у себе прими спољне упечатке.

Резултат овога испитивања вероватно изнео би пред очи и крајњу нужду, да се у школама, које децу васпитавају за живот, заведе нарочита настава, ради већбања вида и слуха.

Да се види и чује, мора се нарочито учити, а да се коректно види и коректно чује, за то треба још више и дужег „школовања.“

10. јануара 1899.
у Београду

М. П. Јовановић.

ПОЛИЦИЈСКИ РЕЧНИК.

Општински послови.

1. Суђење по грађанским споровима.

а., *Тужба*.

Суду општине поженске

Сима Милић, овдашњи абаџија, дугује ми од узетог еспана из моје трговачке радње, 70·40 динара.

Пошто ми исти овај рачун неће на леп начин да плати, то га тужим томе суду и молим да га осуди да ми плати ову суму у 70·40 динара са 6% год. интересом, од дана тужбе па до наплате, да ми накнади плаћену таксу и на име трошка и дангубе 10 динара.

За доказ подносим у овереном препису рачун изведен из моје трговачке књиге „Дневник“ и „Партијалник“, а поред истога допуно ћу се заклетити.

Тужбе основ дуг од еспана.

Вредност тражбе 70·40 динара.

Доказ извод рачуна из трговачких књига и допуњујућа заклетва.

Датум.

Милош Бранковић трг.

На полеђини Бр. 754.

Одредити рочиште на које позвати парничне стране, на коме ће се спор извидити и пресудити.

Датум.

Председ. суда.

б., *Белешка*.

Рађено у суду општине поженске, 7. августа 1898. год.

Белешка

по спору

Милоша Бранковића, трговца оvd.

противу

Симе Милића, абаџије овдашњег.

Судили су судије:

Због дуга од еспана.

М. Терзић

А. Симић

П. Стевчић

Бележио писар

А. Савић

На рочишту су обе парничне стране.

На понуду суда нису се могли поравнати.

Тужилац оста при тужби, и моли да суд осуди дужника на плаћање дуга са таксом и трошковима. За данашњи предстанак тражи 10 динара.

Тужени рече: Из поднетог овереног рачуна види се да је последње задужење било 1. марта 1897. године, а тужилац је дигао тужбу код овога суда 6. августа ове године, дакле по истеку године дана, није у законом року поднео рачун као нетрговцу на признање. Овим је изгубио право да се својом трговачком књигом послужи као полудоказом, и према томе тужба му је остала без доказа. Тражи да се тужилац одбије од тражења и да му плати на име дангубе 6 динара.

Судски разлози:

Тужилац за доказ своје тражбине поднео је оверен извод рачуна из својих трговачких књига. Ко хоће да се овим доказима послужи, мора тачно водити рачуна о прописима законским, који захтевају извесне обавезе. У овом случају тужилац је дужан био у року од годину дана туженом поднети на признање рачун — § 15. трг. закона. Он то није учинио, с тога је изгубио право на то, да му књиге према туженом као нетрговцу могу служити као полудоказ, те да би му суд могао досудити допуњујућу заклетву, како му је тужба остала без доказа, то суд општине пожешке, на основу § 6. и 13. грађ. судског поступка

Пресуђује:

Да се тужилац од свог тражења као недоказаног одбије, и да плати туженом на име дангубе три динара.

Пресуда саопштена парничарима јавно у суду одмах.

Од суда општине пожешке, 7. августа 1898. год. Бр. 756 у Пожези.

Потпис писара.

Потписи судија.

НВ. Заведи белешку и пресуђење у протокол суђења.

II. Истун.

О истунима због неислушности према полицијским наредбама § 327. кр. закона.

Рађено у суду општине пожешке, 17. децембра 1898. год.

Начелник среза пожешког, наредбом својом од 12. децембра 1898. године Бр. 5634, наредио је овом суду, да позове грађане у ајку на курјаке, који су се појавили у овоме срезу и чине штету среским становницима.

Приликом наређења на ову ајку, позвано је извесно грађанство ове вароши по списку, који је извео председник општ. суда.

Марко Лазић, абација, није се хтео моме позиву одазвати, нити је на одређено место за полазак дошао.

Достављам ово суду и тражим да се Марко казни за ову непослушност.

Стеван Марковић, кмет.

На полеђини Бр. 2928.

Позвати одмах оптуженог Марка и од њега узети реч.

Датум.

Председ. суда.

Рађено у суду општине пожешке, 17. децембра 1898. год.

Саслушање

по кривници

Марка Лазића, абације овдашњег

Због непослушности према наредбама власти.

Марко Лазић, абација оvd., има 42 године, дозван и упитан, зашто није следовао позиву кмета за одлазак у ајку на курјаке, коју је наредила среска полицијска власт, он изјави:

Мени та наредба није позната, нити ми је исту ко саопштио, нити ме је ко од власти било среске било општинске позвао. Да сам зват, ја бих дошао.

Марко Лазић.

Оверава:

Писар.

Кмет.

Разлози:

Достави свога кмета суд општински поклања своју потпуну веру, као лицу заклетом на правилно и правично вршење своје поверене му дужности — § 35. полицијске уредбе. Према

томе голом одрицању оптуженог Марка, нема никакве вредности, нити му може за одбрану служити.

Својим недоласком на позив кмета, Марко је учинио кривницу, која се казни на основу § 327. тач. 2. кривич. закона. С тога суд, а са обзиром на § 87. а, закона о таксама као надлежан — § 4. полиц. уредбе

Пресуђује:

Да се оптужени Марко за ово дело казни са три дана затвора о свом трошку и да плати два динара у таксеним маркама таксе за ово дело иступне природе.

Пресуду извршити одмах § 15. и 16. полиц. уредбе.

Саопштити.

Датум.

Писар.

Потписи судија.

ПРАЗНОВЕРСТВО

(СВРШЕТАК)

4. Копање блага, тумачење снова и гатање.

Још ћемо у кратко донети неколико других празноверица, које тек у другој линији имају значаја, пошто већином служе за одузимање новца лаковерном свету. Разноликост у употреби тих празноверица врло је велика, те је иследнику веома тешко да то све савлада.

На пример варкама о копању блага, преобраћању ствари без вредности (већином угљевља и крпа) иде се на то, да жртва положи какву вредност, која се за тим придигне. Варалица тражи, рецимо, да се сав новац, који је у кући, донесе и метне у сандук покривен угљевљем од дрвета. Наравно да тада угљевља нема довољно, па док се угаљ довлачи, новца нестане. На послетку сандук се затвори с разним бајањима и врачањима и превареном се строго наложи, да га дуго не сме дирати (седам недеља, двадесет и девет дана, до првог пуног месеца и т. д.); за тим се све угљевље претвори у злато.

То је отприлике основни тип за све сличне празноверице, а тако је и са копањем блага.

Обично дође у сеоску крчму неки непознат човек, који тобож са свим случајно почне разговор о копању блага и том приликом се изрази, да то баш није никаква измишљотина. Он о томе говори дотле, док који од слушалаца не почне причати, како у селу има такође неки човек, који воли спорт копања блага. Непознати хвали то мишљење све дотле, док не сазна име и, ако је могуће, многе личне односе тога присталице копања блага. Сад се остави да прође неко време, а за тим долази друг непознатог ка оном приврженику копања блага, и одмах створи код њега огроман углед, пошто он, ма да га нико жив није никада видео у селу, зна мношину личних прилика своје жртве испричати на врло тајанствен начин. Постепено пређе се у разговору само по себи на копање блага. За тим се почне посао: тајанствени мађионичар са стотинама неких враџбина одреди место, где треба копати. Наравно да је то место он сам изабрао, и сад настане велико чуђење, кад он у кући исприча, да четврт сахата одатле, ето корака од раскриша поред самог потока имају две тополе и између њих једна мала буква. Ту треба копати. Све се тачно слаже с оним, што је он казао; оду да копају и одиста нађу један стари, затворени и врло тежак лонац, који је варалица раније ту закопао. Тај лонац не сме се никако отварати, то се сме учинити тек после извесног времена. Али сад треба набављати велике суме разноврсног новца, који се меће на лонац и с њим заједно закопава. Сељак прода жито и стоку, да набави новац, који се, како ваља, закопава а који варалица наравно још прве ноћи смота. Кад се сазна за такав случај, властима је прва дужност, да га по народу објаве, да би се отклониле даље преваре, а да у исти мах настану и да варалицу ухвате.

За криминалисту су исто тако од велике важности тумачење снова и гатање, јер то двоје може код извесних људи створити тако утврђено мишљење, да они непоколебиво у то верују, па кад им се ма какав случајан догађај подудару с њиховим веровањем, они онда то доводе у везу и напослетку стварају основе за сумњу, који су кадри да залуде и најискуснијег криминалисту.

Мени је познат један случај, у ком је некој имућној сељанци гатано у руку и пророковано, да ће бити отрована. Та

се ствар њој непрестано врзла по памети, она оде к другој врачари и она јој наопако каза, да јој грози опасност од њеног мужа. Дакле та оба прорицања подударала су се и гласила: њен муж, с којим се потпуно слагала и лепо живела, отроваће је. И кад је та жена после дужег времена добила са свим обичну тробољу, уображење, узбуђење и страх учинили су своје, и кад је зовнут лекар, изгледало је одиста да постоји вегетабилно тровање. Лекар можда није особито вешто стављао своја питања болесници, пошто је испитивао у правцу тровања, жена је одговарала са „да“ на сва његова питања, и резултат свега тога био је тај, да је сиромах муж притворен. Тек после дужег времена, кад је жена пренета на бечку клинику и ту на њој констатована најобичнија тробоља, имало се великих мука, док је доказано, да је сиромах човек потпуно невин. Значајно је, да се болешљиво стање те жене поправило одмах, чим јој је доказано, да није трована.

У случајевима, кад иследник сумња да је у некој ствари врачање имало утицаја, њему ће цела истрага бити играчка, ако зна како је извршено то врачање. Бар ће му пре поћи за руком, да задобије поверење залуђене особе, кад јој покаже да и он познаје ту вештину. Не сме се заборавити, да личност, која је залуђена врачањем, баш тиме што се дала залудити, показује, да она врачање сматра као нешто правилно и врло значајно, па кад иследник о тој вештини ништа не зна, он оскудева у једном знању, које није за потцењивање. Тада се деси лако, да личност коју саслушава, са свог гледи шта оцени све знање и умење иследничково и рекне: „Кад он не зна то, не зна ни друго ништа.“

Та знања није тешко набавити. Тиче ли се, рецимо, ствар тумачења снова, за неколико пара се купи „Сановник.“ Истину тих „Сановника“ има више, али у главном они су сви подједнаки.

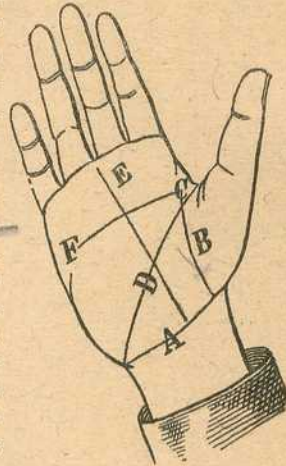
Гатање, ма да је веома раширено, ипак нема својих књига, из којих би могли о њему црпети поуке.

Још понајвише говори се о њему у већ поменутој Вли-слоцковој књизи о Циганима, које сам се и ја већином овде придржавао. Бора А (види слику) значи будуће богатство и част; ако линија В улази у ту бору, онда дотични долази до тога женидбом или уопште с помоћу личности другога пола. Је ли бора С изукрштана многим ситним борима, то значи болест, беду и рану смрт, а и несрећан брак. Срећу значи, кад линија В у А улази. Је ли пак В са С везано, очекивати је највећу срећу. Пресеца ли линија Е линију D многи завиде на срећи. Ако пак линије Е никако нема, то значи дуг живот, срећу, благостање и срећан брачан живот. Пресеца ли F линију В и D, очекивати је невољу и непријатности својом сопственом кривицом, јер дотични питаоца је лажан, тврдица и човекомрзац. Не достиже ли F до D и није ли везано са Е, дотични питаоца ће умрети неприродном смрћу. Ако у простору око F нема бора, утопиће се. Достиже ли линија F до D, и имају ли домали и мали на прегибима много бора, дотични ће дочекати у здрављу дубоку старост. Дугачки, уски прсти значе многе болести, кратки, дебели прсти здравље. Срећан у сваком правцу је онај, коме је линија А везана са В, а ова са D; Е треба да недостаје сасвим, F да допире до D а површина С да буде равна и сведена.

Различита веровања, која стоје у вези с прстима, њиховом величином и дужином, белим пегама на ноктима и т. д., односе се искључиво на будућу срећу или несрећу и према томе нису за нас од интереса.

Карактеристично је оно раширено мишљење, да се из капље крви, која се рашири на нокту, може видети, где се налази неки изгубљени предмет или ко је лопов.

Влислочки прича, да ердељски Цигани на тај циљ пунте три капи крви из једног прста леве руке, па онда их пунте да кану на исти прст на десној руци. Из облика, коју истекла крв узме, мора неко „одрасло дете“ казати, шта види, и према томе се даје одговор.

5. Празноверство при заклинању

И при полагању заклетве влада велика празновера. Има људи, који држе, да се слободно могу криво заклетти, кад носе уза се неку ствар, која их тобож штити. Човек се може, по том веровању, криво заклетти, а да се не боји последица: кад има уза се какву кост свог умрлог детета, кад се палац пресавије, кад се лева рука искриви, кад се пре и после заклетве пљуне, кад се у уста метне седам каменчића или под језиком држи златник, кад се за време заклетве okreће дугме на панталонама, кад се навора уза се носи и т. д.

Најбоље је да се иследник распита, каква празновера влада при заклинању у његовој околини; онда ако сумња, да ће се ко криво криво заклетти, може се уверити да ли се за то спремно.

Уопште иследник не треба да тако олако узима празноверство, јер оно је данас распрострањеније, но што се мисли. Многа ће се несрећа отклонити, ако се обрати већа пажња на ову човечју слабост.

X. Гр.

РАЗОРЕНА СРЕЋА

ПРИЧА

Радоја Домановића

(СВРШЕТАК)

Чим ветар поче слабије дувати, удари киша. Извадим кутију, те запалим цигару, па пуштајући млазеве дима кроз тежак и узбуркани ваздух, осетих се пријатно у тој непогоди. Ветар започе нагонити кишне капље у собу, те затворих прозор и легао на диван. Пушим и гледам плавичасте кодуће дима, слушам како гора јечи од ветра и киша запљускује у окна од прозора, а мислим на своју драгану. Таман бејаш утонуо у слатке љубавне снове, док уједаред кроз хујање ветра, зачујем неке јаке испрекидане гласове:

— Потрчи брзоо, јој менини, брзооо!...

Глас бејаше моје мајке. Мени се срце следи, мисли се моје пресекоше и нека ми чудна слутња обави душу. Скочим с кревета и истрчим на поље. Одмах пред кухињским вратима сусретнем се с мајком и сестром. Киша пљунти као из кабла, а оне кад ме угледаше застадоше као два кипа. Погледам мајку, којој лице бејаше некако модро-бледо, са кога киша спираше сузе. Усне јој искривљене од плача, уздрхтале и модре, а цело лице остало укочено; руке јој се тресле као у грозници. Сестра стајаше мало подаље: лице покрила рукама и горко јецала. Ја сам пред њима стојао блед и укочен, гледајући као у сну и не верујући да сам то ја и да су то моја мати и сестра. Осетим у грудима грдну празнину, а под грлом допту, која ме дављаше. Нисам осећао крви у својим жилама. Сав сам био клонуо и изнурен тако да сам се почео чисто поводити као пијан. Ноге су ми клецале, а усне ми се засушише, а у ушима осетих неко злослутно, чудно и непојмљиво зујање, као гласове који са другог света долазе. Пред очима ми се у тренутку изређаше хиљадама страшних, тужнијих иза тужнијих слика, у којима су час мој отац, час млађи брат, јер и он не беше код куће.

— Шта је? — упиташ једва, тупим уздрхталим гласом, од кога се чисто уплаших, а још ми више после тога зазуја у ушима, и још ми се више срце стеже а много више страшних слика ми се изређа пред очима. Учини ми се, да сам тим питањем убрзао само све зло и несрећу која нас чека.

Мајка закука на то питање и ја чух речи:

— Отац ти погинуо!...

За неколико тренутака престаде у мојој души свака мисао. За тим ме обузе неко тупо, неразговорно осећање. Не осећах ни жалости, ни страха, ни бола. Изгледаше ми као да сам се пробудио из неког сна, па не знам ни сам где сам и бејаш некако глупо и чудно равнодушан према свему што се око мене догађа.

За тим ми место свију слика изби пред очи само једна једина, али јасна и страшна: гледао сам свога оца бледа, мртва, како лежи у својој крви негде на киши.

Све то, све, помисао ми сену кроз главу, и тај ветар и то дрвље и ови облаци, где како се ваљају и склањају, све се клони од његова зла, од њега мртва. А само ми: ја и моја

мајка и сестра мислимо о њему. Само је нас смрт његова потресла. И он је можда издишући мислио само на нас. А сад?... Сад је мртав, хладан без мисли, без живота и ми ћемо појурити њему, али његова уста неће више проговорити, његове нас очи неће погледати. Сећао сам се све милоште очеве и разговора баш тога јутра када пође од куће, па ми се чисто учини неверица, да он више неће с нама ни једне речи проговорити. При тој помисли погледам у мајку и сестру, које плакаху и јецаху па ме таква туга и жалост притискоше, да ми се учини, е ће ме удавити. Малаксао, клонем уза зид и дуго остадох у том положају.

— Брзо Ђорђевој кући!... рече ми мати кроз плач и ја осетих потребу како треба журити, зажелех чисто крила да добијем, како би што пре тамо стигли.

Пођосмо. Мишљах да трчим, али сам једва корачао. Мајка је плакала, а ја за чудо бејаш нем, без суза, хладан као камен. Нисам могао плакати, као да су се сузе следиле. Чинише ми се да у грудима немам срца, да у жилама немам крви, да сам без живота. Дуго сам кроз хујање ветра и пљусак кише слушао тужну запевку сестрину, која сама остаде код куће.

Њена ме кукњава мало по мало доведе у неко чудно расположење. Сетих се и веренице своје, па ми се учини, као да сам је пре читавог века познавао. Сетих се и очевих речи, како ме је дирао, шалећи се баш пре два дана са мном... Сећам се како се и сестра моја с њом дружила и говорила, како ће се добро слагати, кад дође у нашу кућу. — Ах, сестро мила — шапутао сам за се после тога — отац нам погибе. Ја и мајка јуримо њему мртвоме, а ти сад сама цвилити и плачеш. Немамо помоћи. Нико не чује наш јад, а ми смо слаби у овом гадном свету. — При помисли: „слаби наспрам гадних људи, који нам срећу разорише!“ осетих како се у мени поврати снага живота, срце ми јако закуца, крв узавре, неснице се стискоше. Зажелех освету страшну и грозну. Осетих у себи толико гордости и снаге, да се могу одупрети целога свету. Зажелех да рушим, обарам, да цео свет сурвам. Под таквим мислима престадох ићи лагано и потрчим напред, што сам игда могао.

Од једанпут ме трже мајчин глас: — јаој, до Бога мени! Застанем. Она ме стиже. Погледах њено тужно уплаковано лице, па ми се још онако искисла учини беднија и тужнија. Њу сам дубоко жалио, те се опет осетих слаб, немоћан. Заклатах се на ногама; опет ми нека лопта стаде у подгрлац, осетих ону пету празнину у грудима...

Ишли смо даље. Ветар је непрестано дувао, а киша пљуштала. И сам не могу објаснити, како ми је све то чудно изгледало. Чинише ми се као да нисам жив, као да онај пут, по коме хучи вода, није пут, као да шума није шума. Све ми изгледаше другојачије него обично. Из свега се некако помаљаше бледа, тужна слика мога убијенога оца.

Дођосмо близу куће тога Ђорђа, где су оца склонили, изађе пред нас мој школски друг из основне школе — неки Милоје. Махну руком, као да нам хтеде рећи: „брже!“ На његовом снуженом лицу ја сам много видео. Гледао сам чисто целу моју пусту, тужну будућност.

„Брже“ викну он опет и махну руком као да би нам хтео помоћи да брже пођемо.

Можда сад већ издише, сему ми кроз главу и хтедох убрзати кораке, али како мепе, тако и мајку ми бејаше издала снага. Место да потрчимо застадосмо на киши, и тако смо дуго остали.

Док не стигосмо ту пред кућу, жељах да полетим, да само час пре стигнем, а кад дођох пред врата, зажелим да сам даље, да се вратим и тек наново пођем. Бејаше ме страх да уђем унутра...

Крај ватре, што гораше на огњишту сред куће, лежао је мој отац блед са модрим уснама, крваво и тешко дисаше. Около њега стајаше неколико сељака, који су викали и доказивали један другом како се десио тај догађај. Мајка закука, сељаци обореше главе, а ја сам стајао уз врата не смејући крочити ближе.

Неки приђоше мени и узеше ме тешити причајући како отац није ништа крив, како га је његов шурак ударио мотком мучки иза леђа. Мени се све то никако није слушало. Осетих

само жудњу за осветом и једва изговорим: „Нађите једна кола,“ јер ми се грло бејаше јако засушило. Два-три сељака изађоше на поље да дотерају кола. Пошљем једног по лекара.

Дођоше кола, те оца лагано натоваримо и кренемо кући по рђавом, каљавом путу. Мрак пао на земљу. Уз крчкање кола и меденица на воловима чујаше се брујање поточиља, тешко хркање мога оца и јецање мајчино, која сеђаше чело његове главе у колима. Ја сам ишао пешке за колима. Један од сељака је ишао поред кола, а један је водио волове. Сада тек поче просијавати по која искрица наде у мојим мислима, да ће отац остати жив, и што је чудновато, тек се тада жалост и туга јавише у мојој души јасно и одређено. Осетих топле сузе како ми се почеше млазевима сливати низ образе.

Када дођосмо близу наше куће, чуо сам опет тужно јаукање сестрино. Мајка на то јаче зајеча, а мени кроз тело прође нека језа и учини ми се као да ми њено кукање тек неку нову и праву несрећу наговештава...

— Место да сада весело и безгранично разговарамо при вечери као и обично, а оно ето шта се учини — мислио сам. Опет се сетих и своје злосрећне веренице па помислим даље — место да кроз месец дана мој отац буде весело о свадби, да игра, као што је говорио, а он ће бити у гробу. Место да мати и сестра певају и веселе се, да будемо сви срећни, а нарочито ја крај невесте, а оно ето шта се учини. Место тога мати ће и сестра у црним марамама кукати на гробу, а отац ће мртав лежати под земљом. Ко то све учини?... Пера. Никада света није, нити ће икада јаче букнути у души мојој, него тада... Био бих најсрећнији да се он од небуха створи преда мном, па да га на парчиће искидам. Не, и то ми не би било доста. Ја у мислима својим нисам могао наћи довољно мука, на које бих га желео ставити.

Скинусмо оца лагано с кола и положисмо га на постељу. Свећа на столу гораше, а ми смо стојали око његове постеље: ја, мајка, сестра и брат ми, који већ бејаше стигао кући. Кроз плач смо гледали његово бледо, модро, крваво лице. Како смо бојажљиво ослушкивали сваки ропец његовог тешког дисања, а очима као да га хтедосмо отимати од грозне смрти.

Дођоше и суседи и предузеше га лечити хладним облозима. Седали су неко време тешећи нас, да ће остати жив, ма да је ударац по глави био врло тежак. Одоше сви да вечерају, а ми остадосмо за неко време сами. Мајка је седела крај постеље чело главе очеве и плакала; брат и сестра наслоњени главама на зид у два угла собе такође плакаху јецајући, а ја сам стајао крај стола на среди собе. Бесни пламен освете због уништене среће моје, која ме је чекала кроз кратко време, биваше све силнији и силнији. Мисли су ми биле непрекидане и летеле муњевитом брзином...

Поглед ми одједном паде на велику урамљену слику, која представљаше моје родитеље на дан венчања. Видео сам лепо из слике, како им са лица бије нека особита срећа и сјај. Знао сам шта су они у томе часу помисљали држећи једно друго за руку, исто то, што и ја кад би се тако на дан венчања ухватио за руке са мојом драганом. Мислили су, да ће их целога века пратити само срећа и радост. И да ће вечито газити чистом етазом, посутом мирисним цвећем. О шта је будућност крила у себи? Ето одмах испод те слике истих тих младенаца. Каква грдна разлика! А ја? Мени су се такође радовали на дан рођења, као сестри и брату. Како су се радовали моме венчању, а како сам ја само замишљао тај срећан дан!... И, одједном све разорено, све уништено, све нам однесе тај гадни зликовац, то грозно створење, тај Пера. Мржња и света још јаче букнуше у мени и крв ми узавре у жилама. Глава ми је бучала, и цело се тело грчевито стегло, мишићи набрекли; на очи готово обневидех. Дође ми воља да убијам, да ништам све што постоји, да убијем и себе и све у кући и тога грозног Перу и вереницу: све, али све и да се тако опростим грозне и жалости и неке страхоте и угасим жудњу за осветом.

У таквим мислима ме прекиде први очев слаб и туп, заглушљив јаук и сви приђосмо ближе постељи. Мати му промени хладну облогу.

Опет почеше долазити суседи. Неки уђоше у собу, а неки су седели у кујни и разговарали.

Изађем и ја у кујну.

— Ето га Пера код механе, срам да га буде!.. Имао је образа и да дође.

Сва ми се крв узбуни у жилама и јурну у главу. Вилице ми се стегоше грчевито, а песнице стискоше. Пред очима сам осетио неко треперање, неке чудне нејасне слике, у ушима ми поче неко страшно зујање. Јурнем у другу собу, дохватим очев револвер и не говорећи ником ни речи изађох у двориште.

Разведрило се, звезде трепере и месец сјаји на небу. Свеж ваздух ме окрепи.

— Шта ли сад она ради помислим и мисли се моје стишаше. Да ли и она сада зна за нашу несрећу? Да ли би и она плакала?... Па можда ће Бог дати да отац оздрави...

Из тих ме мисли трже кукњава и запевка, чух како се устумараше по кући, а за тим гласове:

— Брзо свећу... Јаој до Бога... Свећу... Ах, туго моја... Зовите Стеву...

Нестаде наде. Опет ми крв појури у главу, жудња за страшном осветом букну више него дотле. Појурим као бесомучан механи. Нисам видео ништа пред собом — — —

Ушао сам у механу и убио — Перу. Не знам, нити памтим шта је даље било. Знам само да сам пуцао и да сам га убио...

Тек кад сам био затворен, почех се прибирати. Тешко ми је да ти кажем како је све то. Ето као кад се човек пробуди из страшнога сна, али кад не зна, да ли је сањао то све, што је у ствари било, или да ли га јава вара да је то све било. Не може да разликује да ли је јава сан, или сан можда не беше сан већ јава и збиља.

Нашто би вам даље причао. Ја сам осуђен на петнаест година робије, а мој отац оздравио. Он се сиромаш, док ја бежах на робији пропи од туге и јада. Вереница ми се удала за другог. Имаће наше због очеве рђаве управе поче пропадати. Он је продавао један по један комад, пио и давао свима редом, који му год рекоше да ме могу спасти. Упростио је све, али ја га не кривим, и ако је све то само за четири године док ја тамновах. Затим од туге за мном, а и за пропалим имањем умре, а ја одмах некако те године добијем помиловање.

То вам је доста, па можете све знати, — заврши Стева своје причање.

Ућутасмо.

— Е, тако је то било! — опет ће он и дубоко уздахну, а сузе му засветлише у очима.

Нисам могао ни речи проговорити.

ЛОПОВИ СИРОТИЊЕ.

Паул Линденберг

То је била уска и забачена улица, близу велике пијаце, Rue Montorgueil, у коју ме је једног вечера одвео један париски тајни полицајац. Десет сахата је било већ прошло, тама се са свим спустила на околне трошне куће, дућани су већ били затворени, и само је из неколико локала провиривала слаба светлост кроз црвене завесе на стакленим вратима. Већ више пута запитах свога пратиоца, какво ми је изненађење спремио за вечерас, а он ми је увек, смешећи се, одговорио: »Видећете нешто са свим особито, драги господине, а то сам и ја са свим случајно сазнао, па се надам, да ће и вас интересовати.«

Задржасмо се пред једном петокатном кућом, која је од зуба времена сва испуцала, а у првом кату био је дућан, у коме се точило вино. Кроз једну дрвену капију уђосмо у један ходник, па онда на стаклена врата уђосмо у ресторацију. Само неколико раденика и малих запатлија седело је за прљавим столовима при чаши или флаши вина; неки су живо разговарали међу се, други су читали новине, трећи играху карата. Сто, на коме се точи вино, био је празан, и тек после неколико минута дође гостионичар, те нас запита, шта желимо.

Мој пратилац наручи вина. Кад га гостионичар донесе, запита га полицајац: »Па, господине Бенгеране, има ли доста друштва данас?« Упитани се веома зачуди, па, као не знајући, запита: »А које то друштво?« — Та шта се правите, драги

господине Бенгеране, одговори му полицајац, »као да ме не познајете више, истина, нисам већ дуго био код вас!« — Гостионичар се загледа боље у полицајца: »Не, заиста, нисам вас познао; та ви сте — — — чекајте, одмах ћу се сетити — ви сте — ви сте — господин — господин Моријер, та да, знам већ,« и показа руком у правцу стана главне полиције. — »Заиста, драги господине Бенгеране«, рече му мој пратилац, »а сада седите један тренутак овде и попите једну чашу вина с нама.« — »Па и сами знате, господине Моријеру, ако сте добро извештени, да се данас има доста посла, да морам много да трчкарам...« — »Та да, заиста, дакле чујте ме: ваљда још нико није дошао? Добро, тако сам мислио и сам. Ја сам данас дошао овамо као са свим приватно лице, као пратилац овога господина«, и показа на мене; »господин се интересује за ту светковину, што ће се данас прославити код вас, па с тога хоће да је види.« — »Ви знате, господине Моријеру«, прекиде га гостионичар, »да господа и даме не воле да их ко узнемирује.« — »Не, не, нећемо их ми узнемиравати; само нам покажите један пут салу, па онда спустите завесу на стакленим вратима«, — он показа на врата, која воде из локала у ходник — »али је мало само загрните, да бисмо видели оне који долазе.« Гостионичар направи прво озбиљно лице: »Само што сте то ви, господине Моријеру, учинићу вам ту љубав! Али само брзо; ја идем напред, а ви дођите на коју секунду за мном, да неби приметили то други.«

Изиђосмо кроз стаклена врата, која воде ка улици, па уђосмо у један узан ходник, који је био осветљен једном лампом. Кад смо прошли кроз тај ходник, дођосмо у неку готово подземну салу, у којој је био постављен сто за две стотине персона; та је сала сигурно служила и за скупове. Сала је била осветљена светлећим гасом, а столови су били намештени у облику потковице. За сваку особу била је спрењена флаша белог вина и тањир с белим хлебом, а поред пећи у великој корпи било је још пуно флаша, сигурно бољег вина. »Колико кошта вечера за особу?« — »Три динара без вина«, одговори гостионичар, »они су поручили данас нарочито доброг бургундског вина и три разна слатка јела; сигурно су им приходи били врло добри«, заврши гостионичар и сјајним очима погледа значајно мога пратиоца. »О да«, додаде мој пратилац смешећи се, »они могу то да поднесу, они немају невоље!«

После га ја запитах, ко су ти »они«, који ће се овде тако сјајно веселити, али он ме замоли да се мало стрпим, па ћу сам видети, ко су ти.

Вратисмо се у ресторацију и седосмо тако, да нам је поглед био управљен на стаклена врата, на којима је гостионичар мало отшкринуо завесу. Мало за тим видех неколико људских прилика, како се нечујно увлаче у ону салу, без икаква шума, јер је и звоно на капији било склоњено. Морао сам добро да напрегнем очи, да бих распознао те прилике. Учинио ми се да добро не видим, те с тога убрисах два три пут добро стакла на својим наочарима; јер су ти, који су тамо улазили, припадани најнижем staleжу париског становништва, јер су то били најсиромашнији од свију сиромаша, најбеднији од свију бедних, најнесрећнији од свију несрећних! Премилостиви Боже, какве фигуре, какве прилике! Погрбљене од старости и болести, бедне, једва су могле да иду, и све се скуцале и закржљале — овде се тресе бела брада са дрвеном погом, тамо једна жена са једном руком, два слепца, а води их један дечко, верглаши, са свим погрбљени под теретом свога инструмента, и тако је придлазило још подобних лица, и то сви одрпани, бригама преоптерећени, и сви су у стању да побуде људско саучешће.

»Та кажите ми најпосле, драги господине Моријеру, шта ће ово бити?« запитах ја тајнога агента, који је био сву пажњу обратио на долазеће. »То је ваљда какво добротворно друштво или је, можда какав племенит човек, позвао вечерас ове беднике, те им припремио добру вечеру. Није ли тако?«

Мој пратилац смешећи се климаше главом. »Не, пошто-вани г. Л.,« рече он, и запали једну цигарету, »ове даме и господа, који су овамо дошли, дају сами ову свечаност, годишње два пута, а по неки пут и три пута. Они су чули, да за особу кошта вечера три динара без вина, али они ће пити доброг бургундског вина, и ништа мање, то смем тврдити.«

»Али то је невероватно,« повиках ја, »не може се ни замислити, та сви су ти људи, које ту видех, просјаци, које често сретам на улици?!« —

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

„Заиста, то су просјаци, и ништа друго до просјаци, па и они хоће један пут да проведу весело ноћ!“

»А новац за то?«
»Драги господине Л.« рече ми сад агент озбиљно, »ја не знам, колико новаца носите ви собом, али смео бих се кладити, да већина оних у сали, које ви назвасте најсиромашнији од свију сиромаха, имају више у своме џепу, него ли ви у своме, па било да су то зарадили данас или прошлих дана. Просјачење — о, тај се рад врло добро плаћа у Паризу! Пре неколико година умро је отац Антоније, познати варошки просјак; био је мали, закрљан, грбав, и кад су га једно јутро затекли мртва у својој одаји, хтели су га сахранити на трошак варошке општине. Али један његов нећак тврђаше, да он мора имати новаца, свуда их је тражио, и кад су га хтели метнути у сандук, шта нађоше на његовим леђима? — 96.000 франака у државним папирима, ето, то је сачињавало његову грбу! Неки други просјак оставио је са собом 80.000 франака, у жељезничким облигацијама, и то сакрио их је у некакву буђаву торбу од сламе; једна просјачиња оставила је за собом после своје смрти 140.000 франака у државним папирима; један тако звани инвалид, који никад није ни примирисао барут, оставио је 70.000 франака. Изгледа, да је најбогатији просјак био »сиромашни стари слепац,« који је годинама стајао пред баштом хотела Гонтрапа; њега је водила увек једна пудла, био је сав одрпан, слепе очи увек је управљао небу, а на некаквој плеханој фрули изводио је веома жалосне тонове. Кад је удавао своју кћер за једнога нотара, дао јој је 300.000 франака мираза. Имао је своју кућу, у њој је живео веома раскошно, као што су ми причале многе његове »колеге,« а често је узимао и ложу у опери, јер он никада и није ослепио. По неки просјаци »раде,« само зими, а лето проведу веома комотно на селу.«

(Наставиће се).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА.

(наставка)

5. Живко Павловић из Ступнице, за покушај разбојништва у кући Обрада Станишића, за крађу пушке Јеврему Катићу из Слатине и опасну крађу извршену Миловану Јосићу такође из Слатине, — осуђен је на 15 година робије у тешком окову. Он је и раније био осуђиван за опасну крађу.

Живан

Недељко

6. Недељко Митровић из Ступнице, за иста дела која је и Живко починио сем крађе пушке, осуђен је на 20 година робије у тешком окову.
(Наставиће се).

ПОТЕРА.

Бождар Вогићевић, осуђеник београд. казненог завода (Бр. 548), побегао је 17. ов. мца у вече са рада из Љубичева. — Бождар је родом из Кусадка, ср. јасеничког окр. подунавског, има му 30 година, стаса је средњег, у лицу сув, смеђ, по глави ћелав, на темену има белегу од убоја, носа и очију великих, носав, уста малих и зуба широких. Има и падајућу болест, која га сналази у две недеље једанпут. — Осуђен је на 12 година робије, зато: што је ноћу између 20. и 21. септембра 1893. године, у друштву са још тројицом напао на кућу Милоша Петковића из Придворице, у намери да га опљачка,

али му та намера није испала за руком, јер у тренутку, кад је овај подметуо цртак да одвали врата од себе, Милош га удари сикиром по глави, од ког ударца овај падне онесвесан и други га однесу не извршив намеравани злочин. За Бождаром се наређује потера. Ухваћеног треба стражарно спровести Управнику Државне Ергеле у Љубичеву с позивом на Бр. 126. или Управи града Београда на Бр. 1313.

Моли се она власт којој испадне за руком да бегунца ухвати, да о томе извести и уредништво.

Милана Поповића — Ченгића, бившег момка месарског тражи начелство окр. ваљевског актом Бр. 12465/98. Он има 22 год., стаса је омаленог, у опште је црномањаст. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом начелству или Управи града Београда с позивом на Бр. 1258.

Михел Цупник, порески чиновник из Коломеје у Аустрији, проневерно је 10.000 круна и побегао у свет.

Аустријска власт, држећи да је Михел отишао амо у Србију, или другу коју државу на Истоку, послала нам је његову слику и молила нас, да је дамо јавности преко нашега листа. Цупник је средњег раста, дежмекаст, косе и обрва црних, бркова кратких црних, лица округла, носа малог кратког, чела високог. Говори: пољски, немачки и рутенски.

Ко ма што сазна о овоме бегунцу, нека достави усмено или писмено Управи гр. Београда или уредништву »Полицијског Гласника.«

ТРАЖЕ СЕ.

Петра Јовановића, родом из Бугарске, бив. слугу Калче Стојановића, баштована из Алексинца, тражи крушевачки првостепени суд актом Бр. 11623. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом суду, или Управи града Београда с позивом на Бр. 1076.

Михаила Митровића — Стојиљковића, скитницу, родом из Лесковца, тражи начелник среза лесковачког актом Бр. 574. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом среском начелнику или Управи града Београда на Бр. 1071.

УХВАЋЕН.

Лука Маричић, из Братољева, који је тражен у потерници прошлога броја нашега листа — ухваћен је по истој 20. ов. м. од стране топчидерске полиције у Топчидеру и спроведен начелству окр. ужичког.

ЗВАНИЧНА ПОХВАЛНИЦА

Г. Душан Ђ. Алимпић, писар Управе града Београда и сарадник нашег листа, добио је *јасну званичну похвалницу* за његову одличну ревностну службу. У том акту издата је и наредба: да се похвалница ова уведе у његову кондуит-листу, и да се достави на саопштење свему особљу Управе града Београда и квартових одељака.

Ми са наше стране честитамо г. Душану на овако стеченој пажњи од стране својих старешина, коју је он својим искреним радом потпуно заслужио.

НАШИМ ЧИТАОЦИМА

У бројевима од ове године донећемо г. Тасине чланке: „*Самоубиство у престоници*“, „*Страшни бројеви*“ (пењање криминалитета у нашем народу); „*Углиз Запада на криминалитет у нашем народу*“ и „*Које мере треба предузети, да се спречи умножавање злочина у народу*“. Тако исто стоје нам на расположењу чланци: „*О потребама данашње модерне полиције*“, „*Реферат Др. Рошара шефа Хамбуршке полиције*“, „*Казнено право и политика од Јустуса Клеменса*“, „*Фанатизам као извор за злочине*“, „*Празноверице и злочини*“ ит.д. ит.д.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Молимо наше поверенике, да строго чувају вишак бројева и што пре да нам их врате, јер нам са више страна стижу нове поруке а ми располажемо са још врло малим бројем примерака. Упронашћене *прве бројеве*, сматраћемо као да нам је упронашћено толико пута претплата за целу годину. То је отуда, што сваки који хоће да се претплати, тражи бројеве од почетка године. — У исто време, молимо их поново, да што пре пошљу нове спискове претплатника, ради штампања адресе. — Повереници, који су добили „*П. Полиција*“ са албумом и календаром за 1899. год. ако нас измире до краја фебруара идућег месеца могу задржати 25% на име рабата.

(Г. др. Ј. Данићу, уреднику „*Нар. Здравља*“). Ко год је прочитао ваш напис: „*За кога се то пише*“, па онда наш одговор у 1. броју „*Полиц. Гласника*“, признао нам је: да смо ми у нашем одговору били и учтивији и објективнији, да смо ваше наводе доказима сасвим утукли. Ви сте, после тога, покушали да се браните у 12. бр. „*Дневног Листа*“. Ево вам и на то одговора. Пре свега, ви сада ретерирате. Правите се невини и учтиви, као да нисте никог лично нападали. Напис је ту на папиру. Није једно, него опште је мњење, да је ваш чланак пун наертаја на личност, и да ни под микроскопом најтежега калибра не може показати бар налицје — књижевне критике. — Што се тиче изношења кривичних и неморалних случајева, о томе постоје два мњења. *Већина правничких и медицинских научника на Западу и у нас заступају мишљење: да зло не треба крити, да га, где год се јави, треба извести и жигосати, јер му је у томе једини лек.* А једна незнатна мањина, којој, како се види, припада у Србији само уредник „*Нар. Здравља*“, жели да се зло крије, да се друштвена болест затрпава, да се не дозна ит.д. Уредништво „*П. Гласника*“ пришло је мњењу већине, јер и оно држи, да: „*ко болест крије, томе лека није*“... — Тако исто не стоји ни оно: да расправе о овим појавама полиција на Западу забрањује. На против баш

бива, јер се расправе о тим питањима штампају не само у стручним листовима, него и у дневним политичким новинама. Ми скрећемо пажњу докторову на изношења у „*Pall Mall Gazette*“, па онда у „*Berliner Tageblatt*“ ит.д.; на штампање судских претреса о *Lustmord*-у у свима немачким, аустријским и париским листовима; па онда на оне беседе у парламенту немачком; па онда на онај огроман списак књига само о овој појави, које излазе у једној већ поменутој лајпцишкој књижари; па на књиге, које о проституцији и разврату пише под својим потписом немачки *свештеник Х. Стурсберг* ит.д. Сви ови и други слични списи предати су јавности у циљу, да скрену пажњу меродавним личностима на ружне појаве, и да позову све на рад, управо онако, како је то желео и писац белешке: „*Наша деца*“... Молимо доктора да прочита бар један део ове литературе... Ми ћемо му, ако жели, ставити и нашу библиотеку на расположење. — Осем тога, ми опет тврдимо, да је педерастичка данас обична појава на Западу, и поред онога што смо већ казали, ми упућујемо поново доктора на стр. 67. и 86. „*Тасиних Писама*“... Доктор тврди противно, али не подноси доказе. Ми излажемо дела, која потврђују нашу поставку. Дајемо му да прочита те књиге. А доктор хоће да му се верује на његов образ. У полемици не иде тако. Доказе... Доказе хоћемо, докторе. — Што се тиче чланка „*Целату или лекару*“, г. Таса нас је овластио да изјавимо: да се он веома радује, управо да му велику част чини, што је за тај његов чланак био г. др. М. Јовановић — Батут, канацитет и *професор судске медицине* на В. Школи. Он ће увек, са лако појмљивих разлога, претпоставити далеко и далеко више научну оцену г. Батутову једном мњењу г. др. Јована Данића... — Пређе смо казали, па и сада тврдимо, да г. Данић није ништа оригинално написао. До душе, он је покушао, на несрећу своју, да неке туђе чланке са немачког прошиверцује као своје, па је у томе ухваћен и јавно проглашен као — и т.д... О томе има опширније у Новосадском „*Здрављу*“ за 1882. год. и у „*Одјеку*“ за 1885. год.

Па даље, г. Данић се хвали, како је и он нешто у 1895. години написао, па нам наводи књижицу „*Душевне болести у Србији*“. Ми смо потражили ту књигу, и нашав је уверили се, да Јова Данић има куражи да *јавно обмањује аублику*. Он смело крије име и писца *Др-а Михајла Цвијетића*, онда лекара у болници за душевне болести. Ово је јединствен случај у српској књижевности. И ми на њ нарочито ударам овом приликом, тражећи поново, да нам г. Данић покаже какав год *свој оригинални спис*. Да му још јасније кажемо шта ми тражимо. Ми хоћемо ово. Место онога што се пача у критике, за које није дорастао, ми узалуд ево већ десет година чекамо да нам г. др. Данић, као управник болнице, даде какву год књигу, у којој би он научнички разложио стање умноболних у Србији, пењање и узроке његове, разне врсте лудила, сигурност лечења, узроке неуспеха у томе ит.д. — На тај посао нека прегне да једном видимо шта је он то у Цириху ли, Вирцбургу, или где оно беше, учио и научио... — Он уређује лекарски лист који нико не чита, али да је боље спреме и памети, могао би много и много да сузбија рецепте из књиге Пелагићеве. Бадава му је она љутња у последњем одговору; цела је на жалост истина, да и данас још Пелагићев „*Народни учитељ*“ стоји у народу више и боље од „*Нар. Здравља*“ Јове Данића, што даје само јасну сведоџбу о нераду и неспособности уредника тога јединог српског лекарског листа. — У осталом, то ће и на даље тако бити, докле год се уредништво „*Н. Здравља*“ буде мешало у оно што не разуме, и докле год буде тежило, да његов лист буде орган — за свашта. — Да не дуљимо даље, сумираћемо нашу одбрану. Ми смо у нашим одговорима казали и доказали: да је др. Јов. Данић *недоућен*; да није *никакав уредник*; да *није ваздаштан за научне и књижевне полемике*; да *ништа озбиљно није написао*; да је и у *ономе, што је почео, стекао ружан глас*; и да је и у *овој стору, који нам је силом натурао, извукао добру фуру*. — У овој оцени стоје с нама на једној страни научници: правници, лекари, професори и родитељи којима је на срцу бољитак њихове деце; а с нама је и јавно мњење, које г. Данић, по својој срдитој немоћи, назива трећом галеријом. — А кога гледамо на другој страни? Једва се види г. др. Данић, силом уредник „*Нар. Здравља*“. — Из ове књижевне кампање ми смо, као и пре, изашли потпуно задовољни.